

Kunstiõpetuse ainekava ja õpetajate arusaamad

Piret Paas,

Tartu Ülikooli kunstide osakond, kunstiõpetuse õpetaja õppekava programmijuht

Kuidas koostada õppe- ja ainekava, mis ei oleks vastuolus teatud osa õpetajate arusaamadega ja uskumustega? Kas see on üldse võimalik?

Tartus uuriti, missugused on linna üldhariduskoolide kunstiõpetuse õpetajate arusaamad. 17 õpetajat vastas kirjalikule küsimustikule ning 15-ga viidi läbi intervjuu. Õpetajatelt küsiti, millised on nende olulisimad eesmärgid kunsti õpetamisel ja kuidas mõistavad nad kunstiõpetuse rolli üldhariduses. Uuriti, kuidas saavad õpetajad aru õpilaste kunstivõimetest ja -teadmistest, kunstitöö valmimise protsessist ja valmis kunstitööst ning loovusest ja meisterlikkusest.

Õpetajate kunstiõpetuse arusaamu analüüsitakse selle alusel, kas need olid oma olemuselt essentsialistlikud või kontekstuaalistlikud. Elliot W. Eisner (1972) järgi õpetatakse essentsialistliku lähenemise puhul kunsti kunsti enda pärast, eesmärk on pakkuda õpilastele kunstikogemust, kujundada nende kunstioskusi, -teadmisi ja hoiakuid. Seevastu kontekstuaalistliku käsituse järgi on kunstiõpetuse eesmärk toetada õpilaste üldist intellektuaalset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut.

Milleks kunstiõpetust on vaja?

Tartu kunstiõpetajate küsitlusest selgus, et osa neist pidaski kunstiõpetuse olulisimaks eesmärgiks õpilaste kunstiteadmiste (nt kompositsiooni ja värvusõpetuse reeglid), tehniliste oskuste (joonistamis- ja maalimisoskus), kunstist arusaamise, kunstihuvi ja -armastuse kujunemist (essentsialistliku lähenemise esindajad).

Teine osa pooldas kontekstuaalistlikku lähenemist. Nemad nimetasid eesmärgidena õpilaste loova ja kriitilise mõtlemisoskuse, analüüsivõime ja tähelepanu arendamist. Nimetati sellistegi isiksuseomaduste nagu jul-

gus, püsivus, tahtejõud, kannatlikkus ja sallivus kujunemist kunstiga tegelemise mõjul.

Rühm õpetajaid pidas kunstiõpetust vajalikuks seetõttu, et see õppeaine annab õpilastele võimaluse teha ilus pilt ning saada selle eest hea hinne. Teine rühm õpetajaid arvas, et protsess on olulisem kui valmis töö, nende arvates näitab just tööprotsess õpilase arengut, huvi, püsivust, lähenemist.

Osa õpetajaid uskus, et kunstitunne tuleb ära õppida teatud reeglid, näiteks kompositsiooni, perspektiivi, värvioptimise reeglid, ja siis on võimalik kõike teha. Nad nimetasid kunsti teiseks kirjaoskuseks. Teine osa õpetajaid pidas reeglite olulisemaks vaba interpretatsiooni ja isiklikku tunnetust.

Arusaamad on erinevad

Ühed arvasid, et õpetaja saab õpilaste kunstivõimete arengule kaasa aidata, kuid sealjuures on olulised õpilaste koostöövalmidus, järjekindlus ja süstemaatilisus. Teiste seisukoht oli, et kunstivõimed on kaasasündinud ning elu jooksul neid juurde ei teki.

Loovust pidas osa õpetajaid hoomamatuks ja müstiliseks, kaasasündinuks ja raskesti arendatavaks. Teised uskusid, et loovus on iga õpilase sees, see areneb loova tegevuse käigus ning õpetaja peab keskkonda muutes ja meeleolu luues seda õpilasest otsima. Meisterlikkust defineeris osa õpetajaid kui suurt tehnilist oskust, mis on õpitav, teine osa pidas aga meisterlikkuseks loovuse ja tehniliste oskuste ühtsust.

Enamik (~65%) uuritud õpetajaid oli essentsialistliku lähenemise esindajad, kes on seisukohal, et kunsti tuleb õpetada kunsti enda pärast. Nad pööravad suurt tähelepanu õpilastele kunstikogemuse pakkumisele, kunstiteadmiste, oskuste ja hoiakute kujundamisele ning näevad kunsti õppimi-

ses väärtust just kunstile omases ja iseloomulikus.

Väiksem osa õpetajatest esindas kontekstuaalistlikku seisukohta, mille järgi on kunstiõpetaja eesmärk kunsti õpetamisel toetada õpilaste isiksuseomadusi ja sotsiaalseid oskusi ning intellektuaalset arengut.

Kolm paralleelset ainekava

Uue õppekava ja ainekava väljatöötajate ees on seega raske probleem – kuidas koostada ainekava, mis ei oleks vastuolus ühegi osa õpetajate arusaamadega ja uskumustega? Kas üldse saab koostada ainekava, mis kõigile sobiks?

Lahenduseks võiks olla mitu õppe- ja ainekava, mille hulgas koolid ja lapsevanemad saaksid nende eesmärkidega kõige paremini sobiva välja valida. Erinevate õppe- ja ainekavade olemasolu looks paremad võimalused omanäoliste koolide tekkeks ning iga õpilase vajaduste, huvide ja võimete arvestamiseks.

Üks ainekava võiks olla koostatud näiteks DBAE (discipline-based art education) põhimõtteid silmas pidades – seda lähenemist iseloomustavad süstemaatilised ja järjestikused õpikogemused neljas kunstivaldkonnas: kunstipraktika, kunstikriitika, kunstiajalugu ja esteetika. Eesmärk on aidata õpilastel luua, mõista ja hinnata kunsti, kunstnikke, kunsti rolli kultuuris ja ühiskonnas.

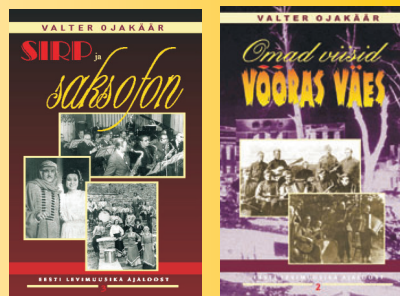
Teine ainekava võiks olla suunatud õpilaste loovuse arengule. Kunsti käsitatakse sel juhul kui protsessi, mis vabastab vaimu ja võimaldab vabastada loova impulsi. Selle vabastamisega kaasneb nii hariduslik kui ka teraapiiline kasu. Selle lähenemise kohaselt on õpetajal kaaslaste, teejuhi, inspireerija roll.

Kolmas ainekava võiks keskenduda õpilaste identiteedi kujunemisele ja sotsiaalsete oskuste arengule kunstiõpetuse kaudu.

KIRJASTUS ILO SOOVITAB

Muusika

Valter Ojakäär
Omad viisid võoras väes

Valter Ojakäär
Sirp ja saksofon

Käsitöö

Marin Kiuru
Kingituseks loodud

Ruti Sirak
Võitmine paberist

Anna Grünthal
Taskud

Aivi Maandi
Poolsada vajalikku värvitaime

Kunstiõpetus

Indrek Raudsepp
Joonistan inimest

Jüri Mäemat
Kaunis kiri

Sarah Carr-Gomm
Kunstisümbolid

Aare Laanemäe
Kultuurilugu

kirjastus ilo

Madara 14, Tallinn 10612 tel 661 0345
tellimus@ilo.ee 661 0551
www.ilo.ee faks 680 2230

Talcus

Talcus on pehme kivi, mida hangitakse maapõuest. Ta laseb end kergelt ja kiiresti töödelda, kuid tema pealispind jääb sealjuures kogu aeg siledaks nagu poleeritud marmor.

Talcus on pehme ja õrn. See sunnib tema töötlemisel olema korralik ja tundeküllane. Närvilisus, kärsitus, peataolek, värisemine, käte kohmakus ja paljud teised inimtsivilisatsiooniga kaasnevad häired pehmenevad tema käsitlemisel rahuks ja kannatlikkuseks. Nikerdamine, raspeldamine, lihvimine ja poleerimine tõstab sõrmede tundlikkust, meie esemetundlikkust kasvab, muutub selgemaks. Plastilise esitlemise suutlikkus muutub arusaadavamaks.

Tule Talcuse tutvustustele aprillis ja mais. Täpsemat infot aegade kohta saab Galerii-G kauplustest või kodulehelt www.galeriig.ee.

KRISTI KESKKÜLA,
Galerii G

GALERII-G

KUNSTMATERJALID

Vabaduse väljak 6, 10146 Tallinn
tel 644 8971

Tartu mnt 1, 10145 Tallinn
tel 661 2972

info@galeriig.ee
faks 631 4553

TARTU ÜLIKOOI KUNSTMUUSEUMIS

MUUSEUMITUNNID
ettetellimisel tel 7375384

PÜHAPILT – temperamaal
kooninäituse lasteprogramm

LOOMAD JA ANTIIK – kipsivalamine

Muusikaolümpiaadi piirkondlik voor õpetaja pilguga

Ester Pomerants,

Kadrioru Saksa Gümnaasiumi õpetaja

Olümpiaad, mis tänavu koosnes neljast osast, oli korraldajatel väga põhjalikult läbi mõeldud ja ette valmistatud. Õpetaja ja õpilase eeltöö toetuseks oli koostatud voorude konkreetsete nõudmistega juhendid. Minule kui õpetajale andis uue komponendina lisatud retsensiooni kirjutamine positiivse tagasiside, väärtustades gümnaasiumis senini tehtud tööd.

Ainult ühe laulu ettevalmistamine võimaldas põhjalikumalt teosesse süveneda. Mõtlemisaine edasiseks: võib-olla annaks kahe eri karakteriga laulu esitamine häälest ja muusikaalsusest parema ülevaate ning võimaluse noorel lauljal lavaga pikemalt harjuda?

Noodistlaulmine on tavakooli õpilasele päris suur pähkel. Vähemalt suurkooli tingimustes paraku lihtsalt ei jõua ühe tunniga nädalas kõikideni. Võib-olla kujunes sellest hoopis muusika-, mitte tavakooli voor.

Kirjalike tööde puhul meeldisid eriti audio-video-küsimused – hea näide tänapäeva võimaluste rakendamiseks ka muusikaõpetuses.

6.–7. klassi töö küsimused olid koostatud eakohasust arvestades. Raskeks kujunes ülesanne, milles pidi nooremate õpilaste jaoks veel mitte nii väga oluliste muusikute nimed kokku viima nende tegevusvaldkondadega.

Gümnaasiumi kirjalik töö eeldas paljude küsimuste puhul muusikakooli haridust ja ka siis ei pruukinud õigete lahendusteni jõuda (näiteks kuulmise järgi duur- ja mollkolmkõlade määramine). Samas oli tekstiülesannetes tähelepanu, loogilist mõtlemist ja õnneks ka ainekavapõhiseid teadmisi vajavaid küsimusi.

Minu arvates võiks olümpiaadil olla kaks eri raskusastmega tööd: tava- ja muusikakoolis õppivatele (õppinud) õpilastele. Vastasel juhul kujuneb

olümpiaad ikkagi, kuigi igal reeglil on ka meeldivaid erandeid, muusikakoolide vaheliseks „jõukatsumiseks”.

Omaloomingu voor tõi välja huvitavaid andeid ja oli kindlasti väljakutse midagi katsetada. Paraku on õpilased just nii laisad, kui juhend neil lubab olla – kui kohustuslik pole, siis ei tee.

Läbimõtlemist vajaks olümpiaadil õpilastega kaasas viibivate õpetajate teavitamise viis kirjaliku töö küsimustest. Kaaluda võiks õpilastega samaaegselt teises ruumis töö läbikirjutamise võimalust, et hiljem saaks töö üle arutleda. Kuna maksimumpunkte saadakse siiski üsna harva, peaks töös tehtud vead parandatud saama.

Kindlasti on olümpiaad edasiviiv kogemus nii õpilasele kui ka õpetajale: suhtlustasand, mõõduvõtt, tagasiside tehtule. Meelde jäi žürii ja korraldajate poolt kujundatud sõbralik õhkkond.